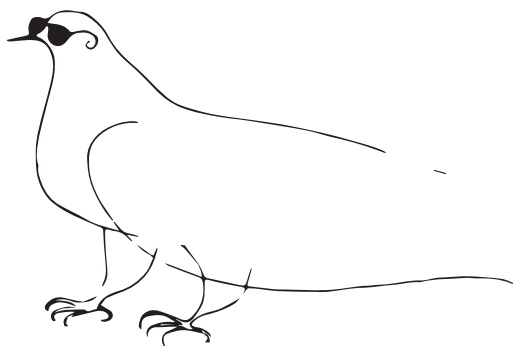

momo kapor

zoe

■ Laguna ■

Gde je, uopšte, grob nekog slikara? U njegovoj kutiji za boje. U tim istim bojama potrošenim do polovine, što nisu stigle da se pretvore u oblike, u sliku. U prekinutom poretku stvari - malom urednom svetu koji je predstavljao jedini slikarev dom na zemlji, u slikarskom alatu od koga se nije odvajao ni onda pošto je sasvim prestao da slika, nadajući se da će mu se jednog dana smiriti drhtanje ruku i da će možda naslikati svoje najbolje platno.

Kada sam bila mala, moje drugarice su želele da budu princeze, a ja sam sanjala da postanem slikar.

Zbog toga nisam baš neki stručnjak za princeze, osim za onu na zrnju graška jer je to bila omiljena bajka moje sestre, pa sam je naučila napamet. Tata je uvek govorio da je Jelena naša kućna princeza jer je odmalena bila mnogo finija od ostatka familije.

Zoe je priča o jednoj osiromašenoj princezi, ali u isto vreme i portret jednog grada.

Tata je prvi put otišao u Njujork ranih sedamdesetih, kao gost Stejt departmenta. Tada sam bila sasvim mala,

ali se sećam posete našeg porodičnog prijatelja koji je na belom tapisonu dnevne sobe rastvorio veliku mapu i pokazivao američke gradove koje treba da poseti.

Kasnije je u Njujork odlazio često i vraćao se sa novim pločama (koje su u to vreme kod nas stizale sa zakašnjenjem) i sa pričama o izložbama koje je video i zanimljivim ljudima koje je upoznao. Jedne zime se družio sa Erikom Jong, a Sol Belou mu je dao veliki intervju.

Ali s vremenom, ne znam tačno kada se to dogodilo, njegova ljubav prema Njujorku je počela da jenjava. Često mi je govorio da je sreća što živim na Mediteranu i da su rimski trgovi napravljeni po meri čoveka. Umesto bleštavih reklama, luksuznih izloga i višespratnica – ponovo se vratio kamenu, suncu i maslinama. Verovatno je na kraju Hercegovina ipak bila jača, pa je nadvladala sva iskušenja.

Tako je pred kraj života često odlazio u Grčku, Tursku i Italiju u potrazi za skladom i merom.

Zoe je roman o Njujorku, o jednoj slici i o jednoj kutiji sa bojama. U stvari, meni se čini da je cela knjiga napisana radi nekoliko redova koji govore o smrti slikara. Jer gde je grob slikara, ako ne u njegovoj kutiji sa bojama koje su ostale nepotrošene?

Na tubama su se još uvek nalazili njegovi otisci prstiju. Ostali su zauvek omađijani predeli i lica čiju je drugu polovinu odneo u grob. Ostatak tog sna nalazio se u nepotrošenim bojama.

Ovaj, meni omiljeni deo knjige, napisao je Momo Kapor – slikar!

Ana Kapor
Rim, oktobra 2021.

– Lero Arsen?

– Ja sam.

„Služba sigurnosti Republike Kozilije“ – pisalo je na maloju četvrtastoj legitimaciji, koju je tajni agent brzim pokretom izvukao iz unutrašnjeg džepa blejzera, rutinski otvorio i isto tako hitro vratio natrag.

– Ne treba... – spreči dalje predstavljanje. – Uđite!

Propustio je policajca u dnevnu sobu.

– Očekivali ste nas? – upita agent obilazeći prostoriju gipkim koracima. Zavirio je iza zavese u kuhinjski deo i odškrinuo vrata spavaće sobe.

– Da! – rekao je. – Očekivao sam vas.

Čovek iznenada zastade:

– A, zašto?

– Pa, ne znam... Mislio sam da je kod nas takav običaj.

– Ili možda imate nečistu savest?

– Imam. Krao sam smokve kad sam bio mali.

Agent nije primetio njegov pokušaj da bude duhovit.

– Jesmo li sami? – upita.

– Moji su na Trgu.

Sručio se u njegovu omiljenu fotelju i izvadio izlizani kožni notes. Ovlažio je kažiprst jezikom i polako listao stranice do slova L.

– Lero Arsen... – pročita sričući. – Trideset devet godina, historičar umetnosti, oženjen, otac ženskog deteta, nekažnjavan, prošlost primerna... Jesam li nešto ispustio?

– Ne, ništa.

Čitav njegov život stao je u tih nekoliko ponižavajuće šturih podataka, pročitanih muklim južnjačkim akcentom, koji nije skrivao crnolučko plemensko poreklo.

– Obavešteni smo da nameravate u Ameriku?

– Da – reče – nameravam.

– Razlog?

Agent je odabrao bolji položaj. Smestio se u senku, a Arsenu je prepustio visoku stolicu prema svetlu.

– Napisao sam to u molbi za pasoš! – reče, ljut na sebe što već gubi živce.

– Čitao sam! – preseče ga agent. – Ali voleo bih da to i lično čujem!

Na Arsenovom licu titrali su refleksi mora prelomljeni kroz treperave krošnje na trgu.

– Iz Njujorka nam je javljeno...

– Ko je javio?

– Naš konzul... – kazao je, uživajući zaštitu u zvuku te titule van svake sumnje.

– Dalje?

– ... da će se dvadeset i petog septembra na aukciji kod Park-Berneta...

– Kod koga?

– Kod Park-Berneta; to je američka filijala londonskog Sadebija...

– Kako se piše?

Rekao mu je.

– Biće izložena na prodaju i jedna slika Valdemara Udinija. Vi, naravno, znate – našeg najvećeg slikara.

– Kako se piše? – ponovi agent.

– V-a-l-d-e-m-a-r U-d-i-n-i.

Zapisao je isplaženog jezika, teško dišući.

– Dalje?

– Kao kustosu njegove zavičajne galerije, meni je naloženo da učestvujem na licitaciji i pokušam da za nas otkupim tu sliku, koja je...

Zastao je u nedoumici.

– Koja je, šta?

Kako da objasni jednom tajnom, agentu – čoveku od ovoga sveta, da se radi o, možda, ključnom platnu nesrećnog Valdemara, portretu *Devojčice sa lutkom* iz 1942. – njegove najplodnije godine, koja nosi sva obeležja blistavog stila: prozračnost namaza, virtuozan, nežan crtež koji iščezava i izranja iz sfumata poput kozilijanskih reka ponornica, uvek drukčiji, uvek svež i neponovljiv? U toj njegovoj fazi najprisutniji je način na koji je veliki majstor smeštao figure pod okrilje tame zasenjenih enterijera, što sve njegove likove i oblike obavija sumrakom punim nagoveštaja.

Umesto svega, reče:

– ... od neprocenjivog značaja za kulturno-istorijsko nasleđe naše zemlje.

– Ako sam dobro razumeo – reče agent – vi smatrate da je ta slika toliko važna da se zbog nje mora putovati čak u...

– Ja ne smatram ništa! – prekide ga Arsen. – Drugi smatraju.

– Al' je danas sparina! – uzdahnu čovek, skidajući blejzer.

Levo rame bilo mu je sapeto kožnim remenjem na kome je visila futrola za službeni pištolj. Hoće da me za-plaši, pomisli Arsen! U svetlom septembarskom danu, sa povetarcem koji je iz luke donosio mirise sardela, katrana i borovine, crna futrola revolvera na kaiševima preko znojne mrlje pod pazuhom, delovala je poput reza žiletom po belom platnu kroz koje se iznenada ukaza pretnja. Pa i pored toga što nije bio kriv ni u kom pogledu (sem možda zbog onoga o čemu je mislio s vremena na vreme), osećao je da sav drhti, uznemiren prisustvom ovog niskog, trbušastog čoveka atletskih pleća, čije lice krase uobičajeni tip domaćih brkova, istih onakvih kakve je imao Major Saracen – Otac Nacije.

– Nije vam neprijatno? – upita ga agent.

– Zbog čega?

– Kažu da susret sa policijom nije nikada ugodan?

– Pa, vi ste naša policija! – kazao je. – Ne nečija tuđa...

– Drago mi je da tako mislite.

Ustao je iz fotelje i prošetao se po sobi.

– Imate lep stan... – reče.

Arsen je bio ponosan na svoju predostrožnost. Dva dana ranije sklonio je sa zida reprodukciju Pikasove *Žene koja plače*, a iz police sa knjigama išezli su Orvelova *1984*. (nalazila se na indeksu Kozilije pod brojem tri) i, za svaki slučaj, *Mali princ* Antoana Sen-Egziperija. Na ostrvu, naime, nisu voleli prinčeve i princeze. Podsećali su isuviše na svrgnutu dinastiju Kudelina. Umesto rasplakane žene, sa zida se sada smešio Major u padobranskoj uniformi.

– Jeste li sve ovo pročitali? – upita ga agent pokazujući na knjige.

– Uglavnom... – reče.

Pratio je agentovo kružno kretanje po svom privatnom životu. Kao da ponovo bespomoćno stoji na garnizonskoj pisti iznad otvorenog sanduka sa najintimnijim predmetima, za vreme jedne od bezbroj svakodnevnih smotri. Postrojavali su ih i prozivali po nekoliko puta dnevno, preturali im po stvarima, cerekajući se kad bi naišli na fotografije žena i devojaka zalepljenih na poklopcu. Čitali im pisma. Izmrvili mu detelinu sa četiri lista.

Lero Arsen!

Kazano tim redosledom, ime mu je i samom zvučalo strano. Predstavljalo je samo jedan red na nekom dugačkom spisku Kozilije, pretvorene u garnizon. Na ovom ostrvu čoveka ništa nije moglo da zaštiti od povremenih prozivki i preturanja po ličnim stvarima. Niko tako nije umeo da svede na razumnu meru svoje sinove kao rodna Kozilija! Nekoliko sati čekanja na prozivku, sa suncem na temenu, u stanju je da istopi i najveće bronzane spomenike.

Bilo mu je već dosta tradicionalne kozilijanske pozdrivosti, koju je počeo da intenzivno oseća već onoga časa kada se po Mimosi pročulo da će možda putovati u Sjedinjene Države. Primetio je to najpre po svom telefonu i onom jedva čujnom „klak“, što se pojavljivalo uvek kada podigne slušalicu. Negde se uključivao magnetofon. Otvaranje pošte i ponovno nevešto lepljenje koverata sa obaveznim otiscima prljavih prstiju ulazilo je takođe u

pripremni deo njegovog putovanja. U nered po fiokama njegovog stola u Galeriji (ludilo u kome je jedino Arsen nazirao neki metod) upetljala se nečija tuđa urednost. Nisu se čak ni trudili da prikriju premetačine. Kozilija je davala na taj način do znanja da pazi na svoga sina Lera Arsena. Poseta tajnog agenta iz Službe sigurnosti, nadao se Arsen, poslednji je korak, koji nije teško predvideti u nizu sitnih slučajnosti.

Agent je šumno mokrio u njegovom toaletu.

Kada se izađe kroz gradske kapije Mimoze i krene krivudavim, uskim putem, što još od antičkih vremena prati blagi luk Zaliva mazgi, za pola sata pešačenja kroz živi tunel mimoza i piniya, stiže se do trošnog samostana posvećenog Benediktu iz Nursije, podignutom sredinom devetog veka. U njemu su pripremani za put oni Kozilijanci koje bi nekadašnja Republika odredila da je predstavljaju po tuđim zemljama u diplomatiji ili trgovačkim poslovima. Porodice su ih pratile samo do gradskih vratnica i tu se opraštale, mada su pre stvarnog odlaska sa Ostrva provodili obavezno po mesec dana kod benediktinaca.

Kroz prozore ćelija mogli su da vide krovove svojih kuća. Mogli su pratiti isplovljavanje ribarskih čamaca iz gradske lučice, a oni sa oštrijim vidom čak su raspoznavali koji čamac pripada kojoj porodici, dok su za svoje najbliže već bili daleko u belom svetu.

Kroz kakvu su tajnu obuku prolazili, nikada niko nije saznao. Oni koji bi mogli da nešto kažu pouzdanije o tome, već su stolecima mrtvi. U arhivima, pak, nema pisanih tragova o njihovim tajanstvenim pripremanjima.

Možda su bile u pitanju lekcije iz lepog ophođenja, dvorske etikecije i jezika, sakupljanja korisnih podataka ili makijavelizma – ili su već tada učeni da je Kozilija najbolji od svih mogućih svetova, jedina prava, jedina za koju se vredi žrtvovati, varati, podmićivati, trovati i krijumčariti, uhoditi, nadmudrivati se sa lukavim Mlečanima i sifilističnim pašama sa Porte... Ko zna?

Prohujali su vekovi, planeta se, zahvaljujući nadzvučnim avionskim linijama, smanjila na veličinu pomorandže, ali prastari kozilijanski zakon još je na snazi. Samo što pripreme za susret sa svetom više ne obavljaju skromni benediktinci u redovničkim haljama od valjanog sukna, već su njihovu ulogu 1977. preuzeli brkati službenici sigurnosti. Suština je ostala ista.

„Očekivali ste nas?“

Naravno! Očekujemo vas poslednjih jedanaest vekova; šta je u tome čudno? Molim vas, pređite na stvar!

– Zašto si nervozan? – upita ga iznenada agent, zagledavši se u njegovu levu nogu, koja je sama od sebe ludački odbrojavala neki unutrašnji ritam. Noga – izdajica!

Dotadašnji odmereni agentov ton iznenada spade sa njega kô što spada futrola sa podmazanog pištolja. Arsen se jedan trenutak dvoumio da li i on da pređe na *ti*, ali ipak odluči da je bolje ostati na *vi*-poziciji.

– Nije moja ideja da putujem u Njujork zbog te slike! – kazao je. – Jednostavno, ministar kulture me je odredio da odem tamo i kupim tog Udinija i to je sve! A on je moj direktni pretpostavljeni. Vršim svoju dužnost, baš kao i vi.

Posetilac mu se uneo u lice:

– Zašto baš *tebe*?

Osetio je u nozdrvama uvredljivo blizak dah izmešane travarice, piva, jeftinog mirišljavog ulja za kosu i cigareta „diplomat“, koji samo izabrani Kozilijanci mogu da kupuju u zatvorenim magacinima na specijalne karte.

– Hoćete li da znate zašto? Zbog toga što sam jedini ja u stanju da razlikujem pravog od lažnog Udinija...

Agent je najzad prešao na stvar:

– Ne bi mogao da podučiš nekog drugog u tome?

– Mogao bih... – kazao je klateći se na zadnjim nogama stolice. – Trebalo bi mi samo malo vremena.

Policajac je otvorio penkalo, spremajući se da zapiše rok.

– Koliko?

– Tridesetak godina – reče Arsen – pod uslovom da je dečko talentovan i da počne da se bavi slikama već od desete godine. Imate li nekoga u vidu?

Čovek je ljutito sklopio notes i zatvorio penkalo. Ustao je iz fotelje, navukao sako i sa rukama na leđima prišao prozoru. Stojeći iza njega, Arsen je pokušavao da odgonetne zašto se na Koziliji putovanje u inostranstvo smatra odvek velikom privilegijom, a bekstvo najvećim zločinom.

„Nemamo baš mnogo prednosti nad ostalim narodima“, mislio je, „sem klime koja je pravi dar Božji! Prosečna godišnja temperatura 13 stepeni Celzijusa. Većito proleće!“

Preko Trga 16. septembra vukla se kolona mesnih ribara. Teglili su na ramenima svoja teška vesla prema luci. U priobalnim ostrvskim gradovima sva vesla su morala da budu predata lučkim vlastima najkasnije do sedam časova uveče. Svi vanbrodski motori takođe. One stacionirane u utrobama brodova svake večeri plombirali su do jutra naročito ovlašteni službenici kapetanije. Zvali su ih

„plombe“. Vesla su vraćana izjutra, posle mnogo čekanja, guranja u redu i svakodnevnih svađa. Ova odluka stupila je na snagu još pre tri godine, kada su bekstva čamcima postala isuviše česta.

No, ni ovaj prizor nije mogao da pokvari lepotu ranog jesenjeg dana, koji je svako prozorsko staklo pretvarao u brušeni dijamant. Sunce je simbolično izlazilo iza šiljastih tornjeva Rezidencije, bivšeg dvorca Kudelina, podignutog na povišenom platou gradske tvrđave. Major Saracen motrio je odozgo na svaki pokret glavnog grada. Poput raširenih krila kakvog grabljivog galeba, Rezidencija se nadnosila centralnom palatom i levim i desnim paviljonom nad Mimozu, pritiskajući trg izveštačenim pseudorenesansnim stilom sa primesama, ko zna zbog čega, mavarske arhitekture.

Ćutali su, osluškujući tupi zvon montažnih cevi, od kojih su radnici podizali svečanu tribinu. Sa nje će 16. septembra Major Saracen, predsednik Vojnog saveta, pratiti paradu elitnih trupa i održati jedan od svojih ubičajenih govora protiv nevidljivih spoljnih i unutrašnjih neprijatelja. Arsen je znao: Major će kazati da „oni već vekovima vrebaju iz zasede na slobodu našeg srećnog, sunčanog Ostrva“!

Nasred Trga, odmah ispred tribine čija se metalna paučina već nazirala, poput strašila u polju, stajao je na jednoj nozi, u pozi barske ptice, gradski ludak, nekadašnji direktor Informativne agencije Kozilije (IAK), koji je izgubio razum posle duge istrage i sramnog pada. Kad čovek poludi, čak ga i u Mimozi ostavljaju na miru. Ni Vojni savet se nije usuđivao da prekrši stari običaj da ludake i golubove nije dobro ubijati, jer to uvek donosi

nesreću. Arsen je na neki način zavideo ludaku. Bio je već s one strane.

Radnici namerno tresnuše jednu dugačku cev na kamene ploče iza njegovih leđa, pa zaplašeni siromah odskakuta na jednoj nozi, lupajući krilima.

Ne gledajući ga i ne okrećući se, agent preko ramena pruži Arsenu bez reči novi žuti pasoš.

– Nije trebalo da dižete ton... – prešao je ponovo na *vi*.

– Uvek tako govorim – reče on.

– Imate li kakvu rodbinu u Americi?

– Imao sam strica. Umro je.

– Gde je živeo?

– U Čikagu.

– Nikog drugog tamo ne poznajete?

– Nikoga.

– Dobro! – reče agent. – Izbegavajte susrete sa emigrantima. Oni znaju da budu opasni. Klonite se takođe razgovora o politici.

– Ne bavim se politikom...

– Baviš se *ti* i te kako! – zareža onaj. – I nebavljenje je neko vražje bavljenje... Ali ako te budu pitali o nama, slobodno kaži da se ne baviš! To će biti mnogo bolje nego da se u nešto upetljaš.

„A pitaće te svugde samo tri stvari“, kazao mu je pre nedelju dana na Terasi profesor Kuzen, kada ga je obavestio da možda putuje u Ameriku. „Prva stvar: koliko Kozilija ima političkih zatvorenika? Druga: da li je predsednik Kozilije zaista lud? I treća: gde je, uopšte, Kozilija?“

Gledajući i dalje kroz prozor, Arsen se upita zašto nijedan domaći slikar nije obradio temu horizontalnih vesala koja presecaju Trg oštrim senkama.

– Još nešto – unese mu se ponovo agent u lice. – Ne smete nijednog trenutka zaboraviti da ste odgovorni, ne samo za svoju zemlju već i za svoju ženu i kćerku, koje ostaju ovde. Pamet u glavu!

Stajali su jedan naspram drugog ćuteći, a onda agent izvadi iz džepa upaljač marke „ronson“ i škljocnu njim dva puta bez uspeha.

– Ako se setiš – reče – donesi mi tečni gas za punjenje. Šteta ovakvog upaljača!

Otpratio ga je do vrata.

– Razume se, o našem razgovoru nikome ni reči!

Tako je najzad odgonetnuo staru misteriju: šta su radili u benediktinskom samostanu oni davni emisari pre odlaska u svet?

Arsen je odleteo za Atinu dvadeset i četvrtog septembra ujutru, poluvojnim transporterom domaće kompanije Aero-Kob. Oko niskih maskiranih hangara za mlazne lovce, ukopanih u zemlju, preteći su virile cevi protivavionskih baterija. Ostrvo – bodljikavi jež. Iz zvučnika je krkljao marš vazduhoplovaca Kozilije:

*Ponosni čuvari tvoga modrog neba,
Spremni su da ginu, ako treba...*

To je bilo Arsenovo prvo putovanje u svet posle sedamnaest godina. Poslednji put bio je u Veneciji na kongresu istoričara umetnosti Mediterana, i ponekad je sanjao da pije kafu na Trgu svetog Marka kod „Florijana“. Otkako je Major Saracen došao na vlast, retko je ko dolazio na

Koziliju, a još ređe odlazio iz nje. Major je najpre proterao britanske hipike pod optužbom da raznose drogu i vaške, a zatim je sasvim ukinuo turizam da bi „spasao kozilijan-ski mentalitet od prostituisanja“. Hoteli su, uglavnom, pretvoreni u magacine, osim vile „Belvedere“ gde stanuju inostrani dopisnici i ono malo diplomata što se zadržalo na Koziliji. Od nekada čuvenih plaža u Mimozi napra-vljeni su sabirni centri za prikupljanje ptičjeg izmeta. Na svom zimskom putovanju prema Jugu, naime, milioni ptica selica sleću na obale ostrva. Njihov spečeni izmet, bogat mineralima, glavni je izvozni artikal zemlje.

„Mi živimo izvozeći svoja govna!“ – kazao je jedanput profesor Kuzen na Terasi.

Da Kozilija izvozi i druge stvari, Arsen se uverio čim je zakoračio u avion. U transporteru-hladnjači, koji je za sada predstavljao jedinu vezu ostrva sa svetom, tempera-tura se spustila ispod nule. Sedišta za putnike su izbačena, a umesto njih, duž čitavog trupa, visile su koze obešene za zadnje noge o nizove mesarskih kuka. Po patosu ove leteće klanice, zgrušana krv lepila se za donove.

Razmičući ledena trupla skorene dlake, probijao se s mukom prema šest preostalih sedišta. U potiljak su mu buljile izvrnute i razrogačene kozje oči, koje kao da su u nekoj dijaboličnoj igri dubile na glavama.

Odeven u lako jesenje odelo, Arsen se tresao od hlad-noće i užasa u krilatom frižideru. Pored njega i mrtvih životinja, za Atinu je letelo još samo pet putnika. Pošto su, verovatno, češće putovali sa Kozilije, odnekud su nabavili ćebad, a jedan od njih, neki poslovan čovek sa samsonajt

torbom u krilu, bio je do brade uvučen u prozirnu plastičnu vreću koja ga je štitila od hladnoće.

Dva strana vojna stručnjaka očigledno su se loše osećala prerušena u nova, civilna odela. Zadržali su u pokretima vojničku odsečnost. Pokraj Arsena je sedeo feminizirani kreator pariske modne kuće za koju su u Mimosi radili pogoni mesne kožare. Izrađivali su kapute od kozje kože po njegovim nacrtima. Radna snaga bila je na ostrvu jeftina, a ručni rad cenjen u Evropi.

Vireći kroz prozor, okrenut, srećom, pristanišnoj zgradi, dugačkoj baraci prekrivenoj maskirnom bojom, Arsen je mogao još dugo pre poletanja da gleda dve lepršave bele haljine. Okružene sivomaslinastim uniformama komandos, ličile su na dva zaštitna znaka za nežnost. Dve Maje.

– Tatice, ali oni muče crnce!

– Pa, ja nisam crn – kazao je. – Šta hoćeš da ti donesem iz Amerike?

– Neću ništa od njih! – stisla je svoje male pesnice. – Oni nas ne vole...

Kao i ostala deca, njegova mala Maja nosila je na grudima veliki bedž sa kojeg je toplo, ali strogo gledao Major daleko u budućnost izabranog Ostrva, u koje su uprte oči sveta.

Još četiri godine delile su je od *posvećivanja*, kako na Koziliji zovu porodičnu svečanost uvođenja dece u tajne odraslih. Kada bude imala dvanaest, sastaće se, kao slučajno, na njenom rođendanu čitava porodica. Tačnije, onaj njen deo što još nije sasvim ucenjen životom da bi morao verovati propagandi Državne službe za informacije. Tada

će maloj Maji otac objasniti neke važne stvari, o kojima ne sme da govori u školi. Posvetiće je u istinu. Od tog trenutka, naučiće da ćuti kad treba. Da se pretvara dok aplaudira. Da bude strpljiva i da čeka. Naučiće još da jedna velika zemlja nije najbolji prijatelj kozilijanskog naroda i da su mnogi sinovi Ostrva zauvek iščezli u njenim nepreglednim pustarama. Saznaće, najzad, ko su zaista izdajnici, a ko rodoljubi. Biće joj ukratko ispričana *prava* istorija kozilijanskog naroda, od vremena kada se njeno pleme zavadilo sa starim Grcima i doplovalo čunovima do Ostrva, pa sve do vladavine Majora Saracena.

Mada potpuno nepoznat savremenim etnoložima, tajni kozilijanski običaj *posvećivanje* postao je već odavno najvažnija svečanost svake porodice. Posle tog čina, ukućani su mogli slobodnije da dišu i govore pod svojim krovom, bez straha da će ih mališani prijaviti učiteljima i vaspitačima. Ovi su ih, opet, navikavali da svakog jutra u naročito određene sveske, „svaštare“, upišu svaku sumnjivu reč koju čuju od roditelja. Novi kozilijanski moral, star sedamnaest godina, smatrao je, naime, „lažnim drugarstvom“ skrivanje tuđih tajni. Deca su prijavljivala svoje male susede kada bi im šaputali na času, i zato bila pohvaljivana.

Dvanaest godina smatrano je na Koziliji dovoljnom zrelošću da se otpočne dvostruki život.

Mala Maja imala je tek osam.

Ispod veštičijeg krila koje je podrhtavalo pod naletima maestrala, Arsen uskoro ugleda ogromnu iskošenu ploču Mediterana i vinograde svog ostrva, oko koga su, poput

zelenih buba, patrolirali vojni brodovi, ostavljajući za sobom dugačke bele pruge. Kozilija – prirodni nosač aviona!

Sve vreme leta do Atine, kozja tela su se tupo sudarala, kad god bi se avion nakrenuo. Osluškiavao je te mukle udarce i čegrtanje mesarskih lanaca. Na atinski aerodrom, na kome se topila asfaltna pista od vrućine, izašao je polusmrznut i okrvavljen. Pokušao je da ovlaženom maramicom skinе krvave mrlje, i na tim mestima njegovog tamnog odela ostale su bledoružičaste fleke.

Grci, sa kojima je Arsenova zemlja posle poznatog ribarskog rata iz 1971, održavala samo najnužnije diplomatske odnose na nivou otpravnika poslova, rasparali su mu dletima postavu novog kofera. Bio je ponosan na taj kovčeg. Nabavili su mu ga preko veza, naročito za ovo putovanje, u diplomatskom magacinu. Carinici su se podrugljivo smeškali dok je trpao natrag oskrnavljene stvari.

Morao je da čeka oko dva i po sata na sletanje PAN-AM-ovog boinga-747 na atinski aerodrom. Razgledao je kao opčinjen djuti fri šop po kome se razlivao diskretni sirtaki. Zbunio ga je taj šaroliki, opušteni narod što čavrlja na svim jezicima, opija se za pultovima barova, kupuje cigarete, pića, zlato i mirise, kao da su besplatni, u ovoj riznici zatrpanoj blagostanjem jedne druge civilizacije.

Naručio je dvostruku espresso kafu u sneku, ali kad je užurbanom momku iza pulta ponudio kozilijanske lire, ovaj ih sa gađenjem odgurnu kao da su kužne, i počе histerično da nabraja valutu koju prima: dolari, drahme, marke, funte... Činilo mu se da ga svi za šankom posmatraju sa prezirom. Izvukao je iz džepa čekovnu knjižicu na deset hiljada dolara i oznojenim prstima pokušao da potpiše jedan ček. Dali su mu čekovnu knjižicu u kozilijanskoj Državnoj

banci, radi plaćanja slike Valdemara Udinija. Barmen je odgurnuo ček na sto dolara, objasnivši mu da za tako male konzumacije primaju samo keš. Uživao je, očigledno, u njegovoj neprilici, koju prekide neki pijani grčki mornar. Platilo je Arsenu kafu zajedno sa svojim pićem.

– Nema veze! – kazao je. – Pa, mi smo, i pored svega, prve komšije!

Amerika – koliko obećanja u toj reči što Kozilijance prati od najmanjih nogu!

Mada su već odavno sve veze prekinute, nema Kozilijanca koji ne zna da na novom kontinentu živi isto toliko njegovog naroda kao i na Ostrvu. Da govore istim jezikom, uzimaju za žene Kozilijanke i slave iste svece.

Arsen je pripadao onoj vrsti savremenih urođenika što se još jedino zadržala u ponekom od dotrajalih mediteranskih gradova, gde sveopšte tehničko ludilo još nije uništilo bajku o malim čovečuljcima koji sviraju i pevaju u unutrašnjosti radio-aparata. Često je i sam, smejući se, priznavao da ga još uvek čudi kako radi telefon, i da mu niko nikada nije uspeo da objasni kako se pojavljuje slika na ekranu televizora!

No, jedna od najvećih misterija za Arsena je oduvek bio avion! Najpre, zbog toga što je veoma retko leteo (možda samo dva ili tri puta u životu), a zatim, što mu nikako nije bilo jasno kako uspeva da poleti nešto toliko teško. Dok je džambo rulao, Arsen se zaista nije nadao da će ta letelica, golema kao kuća, sa tri bioskopa, barom i svim onim raskomoćenim narodom u utrobi, uopšte uspeti da se odlepi od zemlje.